

PĂPUȘILE-ROBOT PENTRU SEX: O SOLUȚIE PENITENCIARĂ MEDIATĂ DE VR?

ALIN LEȘ^[1]

Scopul acestui articol constă în lansarea ipotezei păpușilor-robot pentru sex ca alternative psihoterapeutice pentru agresorii sexuali, plecând de la interpretarea episodului Fifteen Million Merits din Black Mirror, din trei perspective psihanalitice – freudiană, lacaniană și ferencziană. Prin apelul la analiza fenomenologică interpretativă și a tehnicii framing, la intersecție cu tehnologia modernă și posibilitatea introducerii în mediul penitenciar a unui program de realitate augmentată, considerăm că păpușile-robot pentru sex ar putea contribui la diminuarea/echilibrarea libidoului agresorilor sexuali, implicit la neutralizarea pulsionilor într-un cadru terapeutic psihodinamic. Conceptele psihodinamice pe care analiza fenomenologică interpretativă și tehnica framingului și le propun pentru a explica dinamica acțiunilor participanților la studiu sunt multiple: fantasmă, proiecție, libido, amintire-ecran, Imaginar, Real, Simbolic, dorință sexuală, bani, sexualizare, oglindă, sublimare, contra-rezistență, stadii psiho-sexuale de dezvoltare, Eu, Supraeu, introiecție, refulare, inconștient lingvistic, fixație, vis, Celălalt, extimitate. În acest sens, au fost identificate două laitmotive – banii și sexualitatea – ca fațete relevante ale dragostei sau dorinței de Celălalt pentru a argumenta jocul concomitent între Real și Imaginar, via Simbolic. Serialul este expresia pledoariei pentru afectul umanist în condiții de realitate augmentată, ceea ce face ca articolul să fie structurat și analizat în treisprezece etape non-intermitente. Credem că tehnologia digitală, prin proiecția sexualității și dinamica fenomenologică a protagoniștilor serialului poate fi un punct de plecare în redefinirea intimității agresorului sexual în era digitală. În logica instituțională a implementării unor programe în

¹ Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației – Assessment and Individual Differences Lab; Societatea Română de Criminologie și Criminalistică; Insight – Asociația pentru promovarea psihanalizei teoretice și clinice.
Email: office@alinles.ro

penitenciare, păpușile-robot pentru sex ar putea reprezenta una dintre soluțiile care să ajute actul terapeutic individual/de grup și relațiile cu societatea.

CUVINTE-CHEIE: păpuși-robot pentru sex, VR, analiză fenomenologică interpretativă, tehnica framing, fantasma digitale, agresori sexuali, penitenciar, psihoterapie

INTRODUCERE

John S. Kafka afirma următoarele: „Cititorul scrierilor unui analist poate înțelege și evalua clinic mai ușor ideile expuse dacă știe ceva despre autor. La urma urmelor, temele majore care caracterizează scrierile unui psihanalist sunt înrădăcinate în experiența sa de viață și de muncă, iar dezvoltarea acestora poate fi cel mai bine înțeleasă în contextul autobiografiei sale științifice” (1999, pp. 16-17). Deși nu sunt psihanalist, cred că ideea autorului mi se potrivește ca argument în motivația acestui articol. Acesta implică mai multe „realități multiple” (Kafka J.S., 1999) care vizează un timp care se dilată sau se contractă (1999, p. 27). Ideea tehnicii framing m-a inspirat după ce am lecturat capitolul I a cărții lui Kafka, „Timp, temporizare și perspectivă temporală” (1999, pp. 27-40). Am adaptat subiectul articolului la următorul fragment, emblematic pentru a înțelege logica păpușilor-robot pentru sex, într-un secol în care sexul ar trebui să se întâmple fără vinovăție (Ellis A., 2014): „Vizibilitatea obiectelor în spațiu și posibilitatea de a le atinge conferă dimensiunii spațiale o concretitudine care îi lipsește dimensiunii temporale. Pentru cei mai mulți dintre noi se pare că, într-un anumit fel, timpul se dilată sau se contractă, se strânge cu mai multă ușurință decât spațiul. Timpul este chiar mai susceptibil decât spațiul să fie descris ca «mai scurt» sau mai «lung», chiar și atunci când aceste expresii spațiale sunt utilizate pentru a descrie un interval temporar” (Kafka J.S., 1999, p. 27). Într-o închisoare, ca și în sexualitate, spațiul devine „mai scurt” sau „mai lung” în funcție de adaptarea emoțiilor la mediu, în sensul în care „toate emoțiile au valoare

adaptativă” (Gottman, 2021, p. 32). Când, însă, închisoarea și sexualitatea devin un singur timp într-un singur spațiu, intuim că valoarea intimității crește semnificativ, indiferent dacă valențele experienței sunt pozitive sau negative. Așa ajungem la analiza fenomenologică interpretativă (AFI).

AFI este un „instrument teoretic” (Alhazmi, A.A., & Kaufmann, A., 2022), care își propune să analizeze fenomene complexe cât și diferite aspecte ale comportamentului uman social. Aceasta pleacă de la exemple specifice, care sunt folosite pentru a crea teorii mai largi. Rolul major al AFI, ca metodă de cercetare inductivă, constă în investigarea experiențelor trăite ale indivizilor, în mod special ale celor particulare, dar și în crearea de semnificație care are loc în legătură cu acele experiențe (Smith, J.A., & Fieldsend, M., 2021).

În cazul nostru, suntem interesați să analizăm experiențele personale și emoționale care au lăsat „o urmă” în viața individului. AFI este interesată să exploreze dinamica schimbării unui comportament, ca urmare a semnificației personale pe care individul o oferă (Delve, Ho, L., & Limpaecher, A., 2023).

Împreună cu tehnica framing abordată în psihologie și comunicare (Scheufele, B., 2004), cercetarea noastră este una hibrid fenomenologică. Faptul că efectul de încadrare (*framing effect*) „este un eșec cognitiv atribuit tendinței de procesare a informațiilor” (Toplak, 2022) nu este de ignorat. Însă, în contact cu AFI, considerăm că pot exista efecte pozitive reprezentative pentru un sistem social, prin generarea unei noi teorii. Neuroștiințele cognitive explică de ce efectul contextului își lasă amprenta asupra alegerii și valorii, amigdala având un rol semnificativ în medierea răspunsurilor apetitiv-aversive (De Martino, 2012). Există „alegeri riscante” (Peters, E., Dieckmann, N.F., & Weller, J., 2011) în efectele de încadrare, iar acest aspect îl găsim relevant în studiul prezent, prin extrapolare contextuală. Ceea ce este negativ într-o situație analizată prin tehnica framing poate deveni pozitiv printr-un excurs la realitatea augmentată, inteligența artificială și dimensiunea digitală a existențialității unor fenomene și procese sociale. Din acest motiv, AFI vizează fenomenul fantasmelor digitale, adică un aspect al

existenței subiective a unui individ, care include „emoțiile, gândurile, comportamentele sau altă experiență de interes” (Delve, Ho, L., & Limpaecher, A., 2023). Deși analiza fenomenologică interpretativă se folosește în sociologie pentru contextul nostru de cercetare, „în care se explorează modalități în care indivizii își construiesc identități sociale, fiind modelate de contexte culturale și sociale mai largi” (Delve, Ho, L., & Limpaecher, A., 2023), vrem să arătăm că poate fi raportat și implementat și în psihologie.

Rolul psihanalizei în AFI este major. Aportul ei este resimțit mai degrabă în modul prin care termeni precum *fantasmă, proiecție, libido, amintire-ecran, Imaginar, Real, Symbolic, dorință sexuală, bani, sexualizare, oglindă, sublimare, contrarezistență, stadii psiho-sexuale de dezvoltare, Eu, Supraeu, introiecție, refulare, inconștient lingvistic, fixație, vis, Celălalt, extimitate* pot primi semnificații freudiene, lacaniene sau ferencziene, prin apelul la „realități multiple în psihanaliză” (Kafka, 1999).

Un alt aspect pentru care studiul nostru este relevant în plan fenomenologic este observația participantă și observația structurată. Nu am putea spune că observația la TV este un mediu natural, deși pentru contextul prezent, este, dar nici unul simulat sau de tip laborator. În schimb, ambele tipuri de observație implică descrierea unui fenomen (Delve, Ho, L., & Limpaecher, A., 2023), ceea ce ne inspiră să alegem abordarea idiografică a analizei fenomenologice interpretative. Astfel, „cercetarea idiografică este o abordare în psihologie care se concentrează pe caz individual sau pe persoană, mai degrabă decât pe încercarea de a generaliza constatările la populații mai mari. În timp ce cercetarea idiografică se concentrează pe cazuri individuale, analiza fenomenologică interpretativă implică selectarea unui grup mic de persoane care au împărtășit o anumită experiență. Ambele abordări prioritizează experiențele individuale mai mult decât generalizările excesive. AFI este o aplicație specifică a abordării idiografice mai largi” (Delve, Ho, L., & Limpaecher, A., 2023; Smith, & Nizza, 2022).

DIMENSIUNEA TEORETICĂ

Considerăm că psihanaliza lui Sigmund Freud, Jacques Lacan și Sandor Ferenczi oferă perspective și ipoteze care pot genera, prin intermediul tehnologiei realității augmentate și a paradigmei „realității multiple”, modalități de înțelegere a unor situații prin care sexualitatea infractorilor ar putea fi mai bine direcționată în detenție, dar și post-încarcerare, până la identificarea unui partener real. Limitele acestor ipoteze stau în imaginația specialiștilor legislației penale și de probațiune a unei societăți, cât și în soluționarea științifică și terapeutică a dinamicii libidoului agresiv. O poziționare coerentă a tuturor actorilor sociali implicați rămâne un deziderat care nu mai poate fi ignorat în secolul depresiei, burnoutului, realității augmentate și inteligenței artificiale.

Studiul nostru este împărțit în treisprezece puncte și reflectă îmbinarea unei concepții psihanalitice/psihodinamice cu tehnologia VR. Scopul acestui articol este de a reflecta asupra posibilității ca agresorii sexuali încarcerați să intre în programe-pilot care să-i pregătească în abordarea sexualității atât din punct de vedere umanist și existențial, cât și social. Relevanța acestui articol vizează recidiva sexuală și ce putem face din punct de vedere psihologic să o reducem. Contribuția poate fi găsită ca originală plecând de la *Fifteen Million Merits*, în care analiza sexuală cost-beneficii se realizează prin apelul la exterior (eliberarea din penitenciar), cu implicarea fizică și emoțională a păpușilor-robot pentru sex. *Hope* nu există strict ca arbitru, ci și ca expresie a speranței că dinamica Real-Imaginar-Simbolic poate fi realizată cu tehnologia realității augmentate, prin accesul la fantasmele digitale.

Fantasma digitală și psihanaliza freudiană

Episodul *Fifteen Million Merits* din *Oglinda neagră*, serialul SF de pe Netflix, prezintă concepte preluate din realitatea fizică, realitatea virtuală/

augmentată, elemente de inteligență artificială și aspecte de conștiință și/sau judecăți morale. Suplimentar, emoțiile sunt introduse: rușine, lehamite, deznădejde, autoironia, agresivitatea, furia, ura. Relevant pentru concept este apariția unor ecrane, mai mari sau mai mici (oglanda/ecranul de la baia din cameră, din fața lavoarului, din fața bicicletei High-Tech), pe care se proiectează programe de tip ofertă. Ce alegi să faci ca să dobândești atât o stare de bine (partea I, primară), cât și să ai succes (partea II, principală, care conduce la apariții în TV-show-uri, de exemplu). Iubitorii de literatură psihodinamică recunosc imediat „amintirea-ecran” freudiană (*screen-memory*, în engleză sau *Deckerinnerung*, în germană): „Pentru Sigmund Freud, amintire reconstruită fictiv de către subiect, pornind de la evenimente reale sau de la fantasmе. Aceste amintiri nu au o mai puțin deplină valoare de amintiri despre real, psihanaliza fiind o doctrină a reconstrucției fictive a vieții libidinale” (Chemama R., 2009, p 32). Filmul expune imagini pe un ecran digital și provoacă reacții, căci în confruntarea cu programul ofertei pentru o secvență de zi, subiectul poate ofta, poate fi cuprins de lene sau lehamite, se poate forța că este în acord cu sarcina ofertei (să pedaleze pe bicicleta High-Tech un anumit interval de timp). Tot efortul fizic și, deopotrivă cognitiv, este convertit în puncte. Ce surprinde în acest scenariu SF este următorul aspect: accesarea imaginilor cu conținut pornografic micșorează numărul punctelor, după un algoritm necunoscut. Accesarea unor programe sau jocuri care, apriori, sunt considerate nefolositoare pentru subiect, conduce la diminuarea punctajului obținut până atunci. Invers, participarea la un show „costă” șase luni de bicicletă, echivalentul a 12 milioane de puncte.

Fantasma digitală și imaginarul lacanian

În timpul odihnei, pereții cubului subiectului activează de la sine, după algoritmi necunoscuți, imagini audio-video. Subiectul le poate asculta și/sau urmări, sau poate activa funcția „Mute” din mișcarea degetelor în aer.

Imaginarul nu poate fi gândit decât în raport cu Realul (vezi mai sus) și Simbolicul (Chemama R., 2009, p 155). Odată activată funcția „Mute”, subiectul meditează sau își imaginează, fredonând o melodie. Înconjurat de ecrane (fantasme) digitale, subiectul apelează la imagini naturale, aflate în propria minte. În imaginar te identifici și te amăgești, afirmă Lacan (Chemama R., 2009, p 155). Proiecția pe un ecran al dorinței echivalează cu proiecția pe un Celălalt, care în acest caz poate fi o identificare proiectivă de nivel înalt (Kernberg O., 2014, p 47). Când Bing Manson stă culcat și își imaginează ceva legat de Abi Carner, fredonând, el își proiectează deja dorința asupra ei, asupra *celuilalt*. „Este tocmai registrul Eului, cu tot ceea ce înseamnă el necunoaștere, alienare, iubire și agresivitate în relația duală” (Chemama R., 2009, p 155). Sunt introduse în discuție ceea ce noi numim *obiecte cognitive* precum mărul, pentru a sublinia sănătatea, respectiv „comportamentul cognitiv” (Episod 2, seria 1, „Cincisprezece milioane de merite”).

Fantasma digitală și *Realul* lui Lacan

Ce este real este de domeniul imposibilului, afirmă Lacan (Chemama R., 2009, p 155, 288), ideea transpusă în film: „Realitatea e stupidă uneori...” (episodul 2). Când Abi îi recomandă lui Bing să cheltuiască cele 12 milioane de puncte pe altceva, el afirmă că pe orice ar da punctele (sau pietrele copiilor, la Sandor Ferenczi – simbolul banilor), sunt „lucruri”: „Tu ai ceva real”. „Mă uit în jur. Vreau să se întâmple ceva real”, afirmă Bing. Într-o lume SF, perfect digitalizată și fără de scăpare „pe nemerit”, Bing supraviețuiește prin dorință.

Digitalizarea dorinței în diferite etape ale sublimării sociale

Cadoul de 12 milioane de puncte oferit de Bing lui Abi este expresia sublimării sexualității în artistic. Capacitatea de sublimare a impulsului sexual convertește obiectul plăcerii în satisfacție pentru că „scopul impul-

siei este satisfacția” (Chemama R., 2009, p 341). Prin sublimarea investirii libidinale dintr-un obiect sexual într-unul non-sexual (doriința de sex a lui Bing pentru participarea la show a lui Abi, cu ajutorul punctelor fratelui mort al lui Bing), putem afirma că idealul Eului s-a realizat. Freud numește asta „desexualizare”. Eul lui Bing iese în față, printr-un proces matur de asumare. Practic, dă digitalul (imaginarul) pe real (concursul show-ului și sentimentele pentru Abi), acel ceva „nediferențiat”, „imposibil de atins în vreun fel” (Evans D., 2005, p 239). Freudian, Bing a învins rezistența lui Abi în cedarea punctelor cu o contrarezistență, invocând Realul, ceea ce părea imposibil. În acest gest al lui Bing, realitatea psihică se transformă în realitate materială (Evans D., 2005, p 241).

Fantasma digitală și moartea

Moartea este „principala sursă de angoasă” (Yalom I., 2012, p 221) sau obiectul angoasant prin excelență. Tema antropologică a morții apare când Bing îi propune lui Abi cedarea punctelor (cele 12 milioane), pentru a participa la show cu melodia moștenită de la mama ei. Aceste puncte au fost ale fratelui lui, care murise anul trecut. Convertirea morții în succesul persoanei de care te îndrăgostești poate fi însăși salvarea sensului tău digital și real.

Fantasma digitală și „prietenul de zid”

„Prietenul de zid” (sau „*plug-in de oglindă*”) este un program care îți vorbește după stingerea luminii și care îți ghidează visele. Nu cred că Freud sau Lacan s-ar fi așteptat la așa ceva dacă mai trăiau. Faptul că hipnoza sau imageria dirijată predau ștafeta, cumva, ideii de vis dirijat printr-un program digital este, în sine, de domeniul halucinației inteligenței artificiale.

Lupta cu gândurile în era digitală

Conținuturile erotice pornografice revin adesea pe ecranele digitale ale lui Bing. Automatisme create de accesarea constantă a materialului pornografic a permis algoritmilor să genereze o formulă de calcul pentru reintroducerea scenelor. Refuzul lor duce la penalizare (pedepsire) și retragerea unui anumit număr de puncte.

Simbolismul scenei și mulțimea digitală

Apariția lui Abi pe scenă, în fața a trei arbitri (judecători) revigorează psihicul și îi provoacă halucinații. În spatele a trei persoane reale se află rânduri imense de spectatori digitali, care râd, mormăie, huiduie pe fundal. Mintea percepe totul ca real, incluzând de la sine figurinele digitale în conceptul *Hot Show*. Unul dintre arbitri se numește *Hope* și pare a fi întruchiparea Eului, a armoniei între Se și Supraeu, ceilalți doi arbitri (judecători). Într-un labirint freudo-lacanian al instanțelor psihice și a celor trei planuri, Abi este nevoită „să fie în lumină”. Confruntarea cu stadiile dezvoltării psiho-sexuale sau ale propriei sexualități se realizează când celălalt arbitru bărbat îi cere lui Abi să-și ridice bluza pentru a-i vedea sânii. Dacă vom interpreta cei trei arbitri ca cele trei instanțe psihice și cele trei planuri simultan, vom avea în prim-plan cuplul oralitate – imaginar. În acest moment, solicitarea scenei, prin arbitru, devine confruntarea cu propriul Supraeu. Rezistența de a nu ceda vocii planului imaginar transferă imaginea de pe sâni la gură. Gura, ca obiect al cântatului, preia oralitatea sexuală, întărind ideea sublimării, în speță a desexualizării. De subliniat că arbitru care solicită expunerea sânilor, deci a sexualității este îmbrăcat în roșu, ca simbolică a dorinței. Contrarezistența Eului lui Abi și convertirea rapidă a dorinței arbitrului în roșu în speranță (identificarea cu „Hope”, de care Abi se teme inițial) convertește, simbolic,

sânii în gură. Surprinderea și mirarea solicitării sunt bine gestionate matur de Eu. Reușita prestanței scenice, în prezența lui Bing, surprinde dinamica Eului ideal cu a idealului Eului. Eul ideal al lui Bing – proiecția pe Abi – realizează trecerea la idealul Eului lui Abi – introiecția dorinței lui Bing și realizarea ei.

Emoțiile reale și digitale

În prezența scenică, Abi cântă divin. Atât de divin încât fețele digitale varsă lacrimi în spatele juriului, a oamenilor reali. Se manifestă la intervențiile arbitrilor Rafe sau Hope, care inserează negreșit teme erotice. Arbitrul Hope se excită când o aude cântând pe Abi, de pe fundal auzindu- se fluierături. Abi arată uluire, un temător „da...” mai eliberând din tensiunea psihologică acumulată. În schimb, când același arbitru teoretizează frumusețea lui Abi, arbitrii Rafe și Charity îl completează. Dacă ar accepta dezbrăcarea de haine, ar avea parte de „plăcere veșnică” și nu va mai fi nevoită să pedaleze la bicicletă. Toate aceste cuvinte surprind ochii înlăcrimați ai lui Abi. Când Bing aude ce se exprimă pe scenă, se înfurie și vrea să intre, dar este evacuat „în întuneric”. Juriul se enervează; este nevoit să aștepte decizia lui Abi.

Viitor și pornografie VR

Dintr-o dată, arbitrul Hope nu mai este hope. El încearcă să manipuleze mintea lui Abi și, implicit, dorința. Hope regresează de la Eul stabil și armonios la Sinele plin de biologie și pulsione, prin solicitările erotice. „Lepădarea” arbitrilor Hope cu privire la indecizia lui Abi echivalează cu sentimentul de greață al acestuia. Uralele mulțimii digitale, ale imaginarului, de presiune pe decizia finală a lui Abi o fac să cedeze în fața Sinelui sexual. Grupul digital – întruchiparea inconștientului colectiv (Socialul) din real – este dornic de pornografie VR. Dorința sexuală reală a publicului este tran-

scenzurată VR acum pe canalul „Wraith Babes. Reality Special”, ca expresie a supracompensării visului din vis al lui Abi din partea juriului

„Hot Show”. Pragul „plăcerii veșnice” a fost atins, odată cu debutul ei erotic. Viitorul i-a fost asigurat în mai multe feluri: a) prin regresie, de la un Sine matur la un Sine sexualizat; b) prin fixație libidinală, de la gură la sâni (oralitate); c) prin acces la „Hope” – Supraeul care devine hope, adică Sinele biologic, primitiv; d) prin inconștientul lingvistic – promisiunile arbitrilor de îndeplinire a dorințelor sexuale refulate; e) prin accept – de la fantasma digitală (visul din vis) la fantasma reală – promovarea ei pe canalul „Wraith Babes. Reality Special”.

Furia explozivă reală: răspuns la dorința erotică digitalizată

Furia lui Bing – la afișarea imaginilor cu Abi care ia în gură degetul mare al unui bărbat – este explozivă. Simbolistica falusului, dar și a penetrării orale este evidentă; Bing are o criză de nervi, imaginile cu Abi părând halucinatorii. Nu mai acceptă gândul trădării și al neputinței. Eul ideal al lui Bing – proiecția pe Abi – este atât distrus de alegerea ei, cât și autodistrus, prin spargerea pereților de sticlă ai propriei camere. Dublul gând, al automutilării și al tentativei de sinucidere ia viața când vede și pune mâna pe o bucată de sticlă. Înțeparea stelei de pe mână este trecerea la act care marchează și lepădarea lui de toată bunătatea și grija oferite lui Abi. Pe fundal, gemetele din actul sexual ale lui Abi cu un bărbat, probabil arbitrul Rafe.

Extimitatea

În aproximativ cele zece minute finale ale episodului, Bing gândește și procedează *lacanian*. Vrea să unească intimitatea (pierderea lui Abi) cu exteriorul (ajungerea la ea, respectiv răzbunarea pe juriu). Bucata de sticlă la gâtul lui este o pledoarie pentru afect și individualizarea emoțională umană; înlocuirea gândirii, a rațiunii cu emoția: „Să simțiți, în loc să gândiți!”.

Temele falsității și ale dezumanizării (prin obiectivizare) apar ca o critică la adresa capitalismului. „Cumpărăm chestii care nu există” este expresia urii lui Bing la adresa întregii umanități, care doar „stă acolo și înrăutățește lucrurile”. „Duceți-vă naibii că existați!” simbolizează, la un nivel psihotic, criza paroxistică a umanității care încă simte și, totodată, acceptă că „realul este atât intern cât și extern” (Evans D., 2005, p 112). Bing promovează adevărul și autenticitatea *lacaniane*: „Celălalt este străin mie, deși este în centrul meu” (Evans D., 2005, p 112), dovadă unirea exteriorului, adică a acceptului propunerii arbitralului Hope cu intimitatea, mai exact revenirea la Sinele armonios. Se realizează, astfel, *intimitatea psihică* (Pavón-Cuéllar D., 2014) a lui Bing, prin tragedizare și furie ludic-explozivă.

Păpușile-robot pentru sex

Poate utopic și futurist, însă păpușile pentru sex au fost dezvoltate de industria roboticii (Bendel, O., 2020; Rivers D., 2019). Îndeplinirea fantasmelor și fanteziilor sexuale a devenit o sarcină în această industrie. Nu cunoaștem dacă scopul păpușilor pentru sex au rolul de a ajuta la debușeul sexual fantasmatic al individului, însă dacă ne-am raporta la individul agresor sexual violator, ar putea fi o altă soluție temporară. Știm că astfel de păpuși au fost dezvoltate pentru persoanele cu dizabilități (Fosch-Villaronga E., Poulsen A., 2021).

În general, penitenciarele nu dispun de raționamente pragmatice raportate la lumea obiectelor/imaginilor interioare internalizate ale indivizilor agresori sexuali. Există o focusare mai degrabă pe elementul de pedeapsă și se ratează într-o măsură semnificativă a analizei/perspectivii psihodinamice a lumii interne a acestora, dacă ar trebui să ne luăm după criteriul „evidențe-based” (Midgley N., Mortimer R., Cirasola A., Batra, P. & Kennedy, E., 2021; Shedler J., 2010).

Studiul nostru

Cercetarea noastră este de tip explorator, deci calitativă și mizează pe două dimensiuni: studiul de caz și cercetarea fenomenologică. Plecăm de la realitatea pandemică, ce a îndepărtat relațiile interpersonale pe fondul burnoutului, așa cum afirmă Asociația Americană de Psihologie (Abramson, 2022), prin a ne focusa asupra digitalului, realității augmentate sau inteligenței artificiale. Suplimentar, vrem să arătăm că păpușile sexuale pot fi substituit pentru nevoia de sex a agresorilor sexuali, alături de psihoterapia psihodinamică sau cognitiv-comportamentală, după caz. Datele au fost colectate prin intermediul vizionării episodului *Fifteen Million Merits* din *Black Mirror*. S-a folosit o metodă sistematică de analiză, tehnica framing – parte a biasării cognitive, prin care s-a analizat conținutul codificat al gesturilor, actelor, comportamentelor și emoțiilor participanților, din perspectivă psihanalitică – freudiană, lacaniană și ferencziană.

Astfel, cele trei ipoteze ale acestui studiu sunt:

1. Putem să admitem că dinamica digitală a unor procese emoționale care se întâmplă în viața de zi cu zi la persoanele normale și pe care le putem explica prin intermediul psihanalizei teoretice și clinice pot fi transpuse în plan erotic, cu ajutorul păpușilor sexuale și prin intermediul realității virtuale, pentru agresorii sexuali violatori din penitenciare?

2. Am putea regândi intimitatea agresorilor sexuali prin tehnica framing și analiza fenomenologică interpretativă?

3. Este realistă implementarea unui program VR (păpuși sexuale) la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor pentru agresorii sexuali violatori, cu scopul reducerii recidivei sexuale?

METODĂ

Participanți

Prin utilizarea studiului de caz și al dimensiunii fenomenologice a cercetării calitative, studiul implică un număr limitat de participanți ($N = 2$). Protagonistii sunt două personaje din filmul episodul *Fifteen Million Merits* din filmul *Black Mirror* (Netflix).

Măsurători

Abordarea fenomenologică descrie esența experienței trăite. Am considerat că este cea mai bună metodă pentru a descrie comportamentele participanților. În acest sens, s-a identificat tema, și anume fantezmele digitale și corelatele lor psihanalitice: proiecția, libidoul, amintirea-ecran, Imaginarul, Realul, Simbolicul, dorința sexuală, banii, sexualizarea, oglinda, sublimarea, contrarezistența, stadiile psiho-sexuale de dezvoltare, Eul, Supraeul, introiecția, refularea, inconștientul lingvistic, fixația, visul, Celălalt și extimitatea. Componenta filosofică a fenomenologiei constă în distanța dintre Eul trăit și Eul probabil. Colectarea datelor s-a efectuat prin intermediul tehnicii framing, în sensul în care interpretarea replicilor lui Abi și Bing s-a realizat „pas cu pas”, replică cu replică.

Analiza datelor

Datele au fost colectate prin intermediul observației participante și a celei structurate, ca metode ale analizei fenomenologice interpretative. Descrierea fantezmelor digitale și a corelatelor fenomenologice la cei doi participanți, în diferite contexte și cum acestea au influențat decizia și comportamentul sexual al lui Abi, se înscriu în procesul de colectare a datelor. Rezultarea „temelor idiografice” și a „temelor supraordonate” (Delve, Ho, L., & Limpacher, A.,

2023) subsumează replicile participanților care au fost analizate / măsurate din perspectivă psihanalitică, identificându-se deopotrivă dimensiuni ale limbajului și relației interpersonale: realul, imaginarul, simbolicul, dorința, intimitatea, visul, Celălalt, intimitatea, extimitatea, emoții reale și digitale, mulțimea digitală, moartea.

S-au generat concluzii descriptive, care exprimă ideea conform căreia realitatea non- digitală și realitatea digitală pot co-exista. Extrapolarea celor două realități la mediul penitenciar, în cazul agresorilor sexuali, este atutul analizei fenomenologice interpretative, căci ne ajută să abordăm și să înțelegem mai bine nevoile agresorilor sexuali (Delve, Ho, L., & Limpaecher, A., 2023).

Discuții

Consider că explicațiile psihanalitice oferite prin analiza fenomenologică interpretativă sunt de un ajutor considerabil pentru sistemul penitenciar, mai ales dacă ar putea fi implementate prin intermediul unor programe de realitate virtuală, validate de psihoterapeuți cu experiență. Explicate pe înțelesul agresorului sexual, dar și al victimei și unui judecător sau procuror, am înțelege mai bine de ce o sentință cu un program temporar în VR ar putea facilita reglarea percepției interpersonale, ca fundament al relațiilor sociale (Kenny D.A., 2019) între individul pedepsit și victimă.

Mai mult, păpușile-robot ar putea înlesni înțelegerea tipologiei sexuale din mintea agresorului, cât și a fantasmelor sale sexuale predominante. De exemplu, într-un studiu nepublicat (Leș A., 2020), s-a identificat că agresorii sexuali români preferă părul lung.

Identificarea unor *patternuri* sexuale fantasmatică parafilice ar putea fi un alt câștig al sentinței cu ajutorul programului în VR. Prin folosirea păpușilor-robot, psihologii și/sau psihiatrii ar putea avea acces la o lume/ dimensiune fantasmatică surprinzător de dinamică. Sub imperiul stigmei, atât specialiștii cât și agresorii sexuali sunt supuși unei lipse de autenticitate

și încredere în aceste programe. Valențele stigmei funcționează nu doar unisens, ci bidirecțional. Pe de o parte, de la societate spre penitenciare, iar pe de altă parte, de la penitenciare spre agresorii sexuali.

Un alt punct de interes ar fi unitatea duală intimitate-extimitate. Cred că această unitate între infracțiune și pedeapsa ei ar putea fi înțeleasă prin acest aparat complex de comprehensivitate fenomenologică: „Dacă tu, juriul (în speță, prezidiul de judecată), îmi accepți infracțiunea sexuală, poți să mă pedepsești *umanist* și să-mi dai voie să exist sexual în continuare. Însă, să nu uiți, că datoria ta e să mă și reintegrezi social, Juriule (prin intermediul psihologilor și a comisiei de liberare condiționată din penitenciar), iar un astfel de program prin VR ar putea reprezenta parte din slăbirea pulsioniilor mele sexuale”. Asta ar spune agresorul sexual, în sinea sa. În acest context de intimitate-extimitate, cred că diminuarea libidoului în penitenciar, prin „achiziția” constantă a păpușii sexuale de către agresor, ar fi în folosul psihoterapeutului psihanalist sau cognitivist și, ulterior, a societății. De ce? Pentru că transferul de la o nevoie-surogat la o nevoie-reală ar putea fi facilitată prin intermediul ședințelor de psihoterapie. Astfel, tehnologia VR ar putea fi folosită în folosul agresorului sexual, penitenciarului în particular și societății în general. Dacă există rezultate măsurate longitudinal, programul ar putea fi implementat și la nivelul altor penitenciare. Cazurile-limită, în schimb, ar trebui tratate prin alte metode.

CONCLUZII

În primul rând, cred că s-ar putea lucra la crearea unei baze de date oficiale la nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor, cât și în fiecare penitenciar, în care o metodologie de tip *test-retest* să reliefeze eficiența unui astfel de program-pilot. Pe de altă parte, nu cred că s-ar mai pune problema doar a unei individualizări calitative a pedepsei, ci și a unei individualizări

calitative a tipului de terapie cel mai potrivit personalității psiho-sexuale a agresorului.

În al doilea rând, cred că alianța de lucru, dar și relația transfer-contra-transfer cu agresorii sexuali ar putea fi evaluată (sau măsurată) constant și ar putea redefini conceptul de „intimitate a agresorului sexual”. Intervenițiile, observația, ședințele de psihoterapie și/sau de consiliere psihologică, un program VR, poate anumite chestionare de personalitate și sexualitate completate în perioada executării sentinței ar putea reprezenta baza explorării „patrimoniului fantasmatic” (Leș A., 2020, PhD unpublished) într-un mod mai uman și competent. Este posibil ca soluția propusă de mine să pară o utopie pentru „secolul burnoutului” (Abramson A., 2022), însă în egală măsură nu trebuie să uităm de precaritatea cifrelor oficiale care nu oferă/prezintă rezultate despre eficiența programelor privind recidiva sexuală.

În al treilea rând, deși există argumentul eticii „cu privire la modul în care roboții sexuali ar putea schimba natura relațiilor cu alți indivizi” (Rigotti C., 2019), cred că există puține voci care s-au gândit să exprime posibilitatea ca aceștia să contribuie semnificativ la recidiva violului. Devreme ce tot același autor afirmă că „utilizatorii pot personaliza tipurile de corp, trăsăturile feței și tipurile de personalitate și pot comuta între mai multe *prietene*”, n-avem cum să nu ne întrebăm dacă păpușile-robot pentru sex, „aceste ființe umane realiste, dar care arată și se comportă în forme stereotipe de atractivitate, disponibilitate și sexualitate feminină” (Rigotti C., 2019), ar putea reprezenta soluția pentru anumite tipuri de infracțiuni sexuale, printre care și violul. Învățarea intimității, în tandem cu ședințele de psihoterapie psihodinamică/psihanalitică, ar putea fi un punct de plecare pentru o nouă paradigmă penitenciară. Lucrul cu emoțiile agresorilor sexuali prin desfășurarea în paralel a unui astfel de program de prevenire a recidivei sexuale ar reprezenta o provocare inclusiv pentru psihologii, medicii și psihoterapeuții închisorii. Nu este adus în discuție explicit acest aspect în articolul Carlei Rigotti, deși

ea amintește de satisfacerea „celor mai neobișnuite dorințe sexuale, prevenind probabil crimele sexuale” a acestor roboți sexuali.

Nu în ultimul rând, de vreme ce tindem să amânăm educația sexuală și impactul inteligenței artificiale asupra relațiilor sociale, în general, dar și asupra sexualității, în particular, poate ar trebui să ne gândim serios să introducem dezbateri care erau semnalate în SUA încă de acum mai mult de 50 de ani: „Comportamentul sexual nu poate fi separat de emoție, personalitate, viață socială, chestiuni economice și alte aspecte complexe ale stilului de viață modern” (Ellis A., 2015, p 128). Bing și Abi, protagoniștii principali ai unor dinamici explicate preponderent prin intermediul psihologiei psihanalitice, dar și a psihologiei cognitive, pot fi exemplul potrivit de plecare în înțelegerea faptului de ce ar trebui să folosim, în mod rațional și logic, tehnologia VR pentru a îndeplini fantasmele sexuale și a contribui la diminuarea recidivei sexuale.

BIBLIOGRAFIE

Abramson, A. (2022), Burnout and stress are everywhere. American Psychological Association 53:1.

Alhazmi AA, Kaufmann A. (2022), Phenomenological Qualitative Methods Applied to the Analysis of Cross-Cultural Experience in Novel Educational Social Contexts. Front Psychol. 13:785134. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.785134.

Bendel, O. (2020), Love dolls and sex robots in unproven and unexplored fields of application. Paladyn, Journal of Behavioral Robotics, 12(1), 1-12. DOI: 10.1515/pjbr-2021-0004.

- Chemama, R. (2009), *Dicționar de psihanaliză (Ediția a II-a)*, Ed. Univers Enciclopedic Gold, București.
- Delve, Ho, L., & Limpaecher, A. (2023). *What is Interpretive Phenomenological Analysis (IPA)?* (<https://delvetool.com/blog/interpretive-phenomenological-analysis>).
- Ellis, A. (2015), *Evoluția unei revoluții. Bazele psihoterapiei rațional-afective*, Ed. Trei, București.
- Ellis, A. (2014), *Sex fără vinovăție în secolul 21*. Ed. Trei, București.
- Evans, D. (2005), *Dicționar introductiv de psihanaliză lacaniană*. Ed. Paralela 45, Pitești.
- Fosch-Villaronga, E., Poulsen, A. (2021), *Sex Robots in Care: Setting the Stage for a Discussion on the Potential Use of Sexual Robot Technologies for Persons with Disabilities*. In *Companion of the 2021 ACM/IEEE International Conference on Human-Robot Interaction (HRI '21 Companion)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 1–9. DOI: 10.1145/3434074.3446907.
- Gottman, J. (2021), *Știința încrederii. Acordul emotional în cuplu*. Ed. Curtea Veche, București.
- Kafka, J.S. (1999), *Realități multiple în psihanaliză*. Ed. Trei, București.
- Kenny, D.A. (2019), *Interpersonal Perception. The Foundation of Social Relationships (Second Edition)*, Guilford Press, New York.
- Leș, A. (2020), *Contribuții metodologice de natură psihologică și criminologică la studiul fantasmelor în infracțiunea de viol*, Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Școala Doctorală (Teză de doctorat nepublicată): <https://doctorat.unibuc.ro/events/les-vasile-alin/>.
- Martino, de B. (2012), *The Effect of Context on Choice and Value*, in *Neuroscience of Preference and Choice* (eds. Raymond Dolan, & Tali

- Sharot), pp. 93-119, Ed. Academic Press, Massachusetts (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B978012381431900005X>).
- Midgley N, Mortimer R, Cirasola A, Batra P, Kennedy E. (2021), *The Evidence-Base for Psychodynamic Psychotherapy With Children and Adolescents: A Narrative Synthesis*. *Front Psychol.*, 27, 662-671. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.662671.
- Pavón-Cuéllar, D. (2014), *Extimacy*. In: Teo, T. (eds) *Encyclopedia of Critical Psychology*. Springer, New York. DOI: 10.1007/978-1-4614-5583-7_106.
- Peters, E., Dieckmann, N.F., & Weller, J. (2011). *Age Differences in Complex Decision Making*, in *Handbook of the Psychology of Aging (Seventh Edition)* (eds. K. Warner Schaie, & Sherry L. Willis), pp. 133-151, Ed. Academic Press, Massachusetts (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780123808820000097>).
- Rigotti, C. (2019), *Sex robots and human rights*. *Open Democracy* (<https://www.opendemocracy.net/en/democraciaabierta/sex-robots-and-human-rights/>).
- Rivers, D. (2019), *US sex robot giant says dolls „hard to tell apart from humans” after AI upgrade*. *Daily Star*. Link: <https://www.dailystar.co.uk/news/world-news/sex-robot-giant-says-dolls-20546804.amp>.
- Scheufele, B. (2004), *Framing-effects approach: A theoretical and methodological critique*, *Communications* 29: 4, pp. 401-428. DOI:10.1515/comm.2004.29.4.401.
- Shedler, J. (2010), *The Efficacy of Psychodynamic Psychotherapy*. *American Psychologist*, 65, 98-109. DOI: 10.1037/a0018378.
- Smith, J. & Nizza, I.E. (2022), *Essentials of Interpretative Phenomenological Analysis*. American Psychological Association. DOI: 10.1037/0000259-000.

- Smith, J. A., & Fieldsend, M. (2021). Interpretative phenomenological analysis, In *Qualitative research in psychology: Expanding perspectives in methodology and design* (ed. P. M. Camic), pp. 147–166, American Psychological Association. DOI: /10.1037/0000252-008.
- Toplak, M.E. (2022), *Understanding descriptive invariance in development: Framing effects*, in *Cognitive Sophistication and the Development of Judgment and Decision-Making* (ed. Maggie E. Toplak), pp. 121-134, Ed. Academic Press, Massachusetts (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128166369000050>).
- Yalom, I.D. (2012), *Psihoterapie existențială*, Ed. Trei, București.